

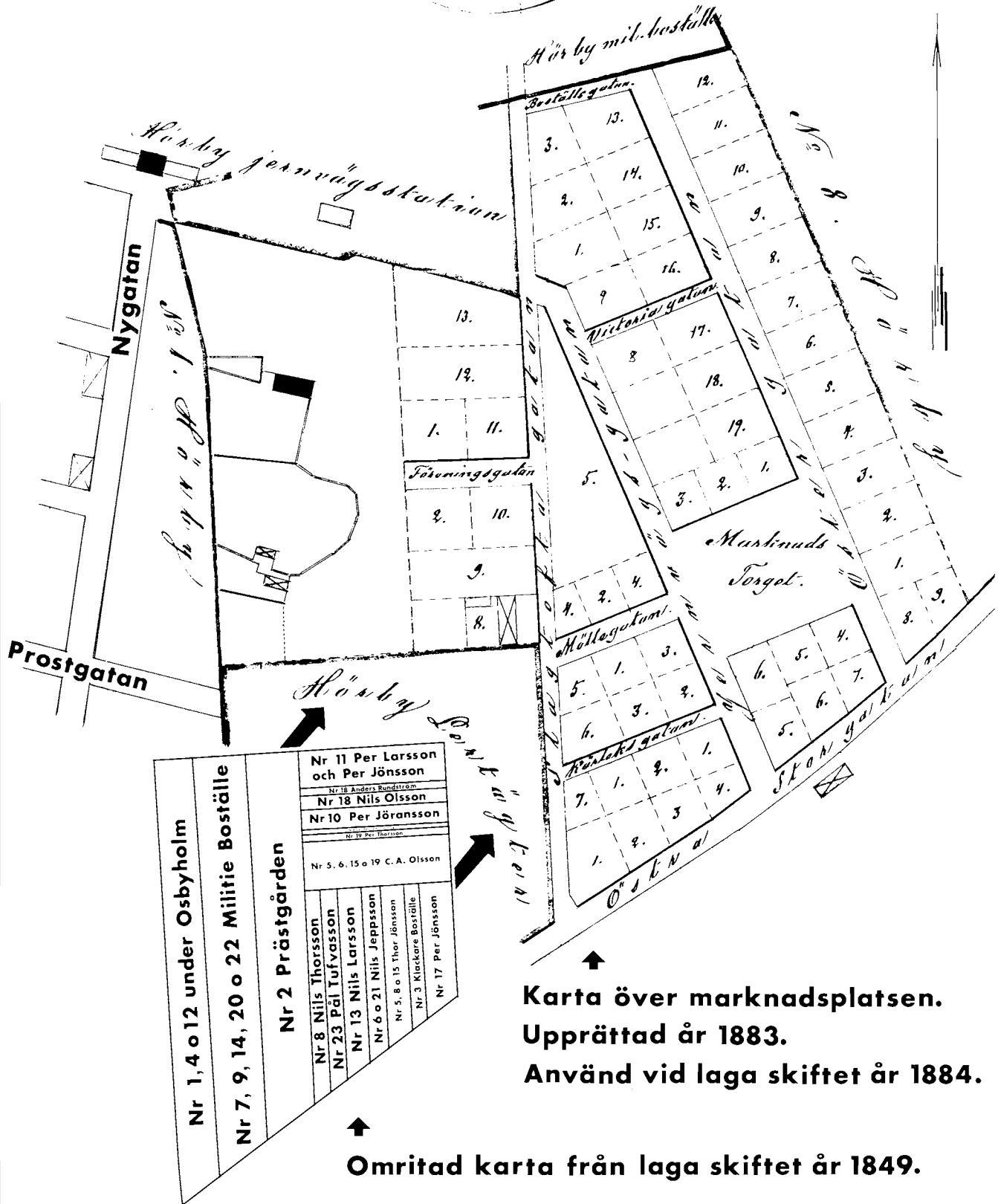

Hörby Väderkvarn

Historien om en kvarn

H Ö R B Y

Upprättad år 1883 af
Jonas Henfelle
 Kommunens Landtmätare.

En gång i tiden fanns det i Hörby en holländsk väderkvarn. De fyra kvarnvingarna reste sig stolta upp emot skyn och kraften i dem var enorm, vilket en notis i en skånsk tidning den 27 september 1887 förtäljer:

”I går träffades mjölnare Nils Åkessons åttaåriga dotter av en kvarnvinge varvid hon genast avled. Händelsen inträffade vid väderkvarnen i Fogdarp.”

Väderkvarnen i Hörby byggdes på en backe och blev till ett blickfång för byborna. Natten till den 26 juli 1885 brann kvarnen ned till grunden.

Historien om kvarnen började ett trettio-tal år tidigare.

Våren 1849 samlades byns bönder på gästgivargården för att under lantmästare Carl Norrneys ledning dela upp byns lertäkt. Området var inte stort, sträckte sig i öster från Slagtoftagatan (idag Slagtoftavägen) till strax väster om nuvarande Tingsgatan. I norr gick gränsen ca 15 meter norr om nuvarande Prostgatan och i söder angränsande området till Storgatan.

Bitarna som byns bönder erhöll var i storlek till gårdens mantal och sålunda erhöll Osbyholms gods den största. Den minsta biten som ligger under lertäkt nr 10, se karta, tillföll postmästare Lövengren på 6 o 21. Biten mätte i bredd ca 1,5 meter och var 64 meter lång.

Området ända upp till nr 18 var utgrävt och hade stora hål. Här och var fanns små träddungar. Vid regnig väderlek var hela lertäkten en stor gyttejepöl.

Under ansenliga tider hade byns bönder tagit av leran till sina hus. I början och framförallt i mitten av 1800-talet uppfördes husen alltmer i tegel då tegelbruken blev allt vanligare. Lertäkterna hade tjänat ut.

Efter laga skiftet av byns lertäkt satte bönderna upp taggtrådsstängsel runt sina ägor och efter några år beslöt man att fylla ut hålorna och dika området. Byn hade börjat växa och marken behövdes till att uppföra nya hus på. 1883 var i stort området bebyggt.

1850 fanns det tre kvarnar i Hörby. De drevs med vattenkraft och låg således vid ån. Längst i öster låg kvarnen på gård nr 11, ägare var Per Larsson. I dagligt tal fick den heta Per Lars Mölla, senare Sydkvarn. Kvarnen skattelades i augusti 1846 och hade då två par stenar.

Längre ned låg Prästamöllan, senare

Kvarnvik. Den tillhörde gård nr 2 som var Prästagaräden. I oktober 1849 skattelades kvarnen som då hade ett par stenar. Arrendator var möllaren Jöns Andersson.

Sist i raden låg kvarn nr 16 som var byns äldsta. Kvarnen finns utsatt på den första kartan över Hörby som är daterad år 1699. Här finns fortfarande en kvarn i full verksamhet och den drivs sedan 1935 av en vattenturbin. Platsen är i slutet av S:t Olofs-gatan.

1850 var häradshövding C. G. von Seth och godsägare J. A. von Seth på Osbyholms gods ägare till kvarn nr 16 med gatuhus. I slutet av juli 1853 skattelades kvarnen som då hade ett par stenar. Arrendator var mjölnare Pehr Andersson.

Före det att ovanstående kvarnar skattelades var de så kallade husbehovskvarnar. 1840 fanns det i Hörby socken 12 st husbehovskvarnar och en skattelagd kvarn och denna var Osbyholms kvarn och tillhörde Osbyholms gods.

I oktober 1853 anställde Per Larsson på nr 11 en mjölnardräng vid namn Christoffer Andersson. Han var född 1824 i Hallaröd. 1851 inflyttade han från Håstad och erhöll plats på Osbyholms kvarn. Den 3 juli 1853 gifte han sig med Karna Mårtensdotter, inflyttad från Håstad samma år.

Christoffer Andersson och hans familj bosatte sig på gård nr 11 i Hörby. Han var mycket duktig och pålitlig och fick till sist sköta kvarnen efter eget omdöme. I slutet av 1863 gjorde han upp med Per Larsson om att få arrendera kvarnen under några år.

Under senare delen av 1858 började tre av byns mest framstående borgare sondera terrängen för ännu en kvarn. De tre var bagare Göran Ingeman Wiberg, kopparslagare Jacob Ekman och garverifaktor Christian August Ohlsson.

Kvarnen de hade tänkt sig skulle vara försedd med vingar av typ holländare, som kom till Skåne under slutet av 1700-talet och övertog i allt större utsträckning rollen som den ledande kvarnen som drevs av vindkraft. Vinden var gratis och fanns i obegränsad mängd och var ren och säker att använda. Inga skadliga och farliga avfallsprodukter bildades.

Då man behövde vind för att driva kvarnen var en backe eller höjd det bästa stället och i Hörby fanns bara en sådan plats och det var lertäkt nr 11 vid Slagtoftagatan. Denna bit var ca 15 meter bred och 64 meter

lång. Ägarna till lertäkten var Per Larsson och Per Jönsson.

Visst fanns det även backar på andra ställen i byn men dessa var ej tänkbara. Den jordbit som låg öster och norr om lertäkterna var marknadsplats och skiftades inte förrän 1884. Området väster om nuvarande Tingsgatan tillhörde Osbyholms gods och de hade redan en kvarn i nr 16.

Den 27 januari 1859 undertecknades köpehandlingar, där Per Larsson och Per Jönsson försålde lertäkt nr 11 samt att Nils Olsson sålde lertäkt nr 18. Köpesumman var 666 Riksdaler 66 2/3 öre riksmünt. Köpare var faktor C.A. Ohlsson, bagare G. Wiberg och kopparslagare J. Ekman. Bagare G. Wiberg sålde dock sin del till handlare August E. Täcklind.

Under hösten 1859 började man köra fram sten till kvarngrunden. Detta var ett tungt och mödosamt arbete. Stenen hämtades långväga ifrån, troligen har en del tagits från ruinerna av det gamla Osbygård, som brändes ner av svenskarna 1643—1645.

Grunden blev klar under första hälften av år 1860 och därefter började hästforor forsla fram eke- och furutimmer till själva kvarnen. Taket bekläddes dels med asfaltpapp, dels med spån.

Sakta men säkert reste sig Hörby Väderkvarn och arbetet följdes av byns invånare. När slutligen vingarna sakta började rotera för vinden skallade hurraropen upp emot skyn. Kvarnen togs i bruk 1861 och taxerades till 12 000 kr. Detta värde stod sig fram till år 1869.

Den 23 mars 1862 avled arrendatorn Pehr

Andersson på kvarn nr 16. Han hade arrenderat kvarnen sedan 1831. Ägarna von Seth på Osbyholms gods kunde inte finna någon ny arrendator utan kvarnen lämnades åt sitt öde. När slutligen ägarna den 25 november 1868 utfärdade ett salubrev på kvarnen var denna mycket förfallen. Trots detta lyckades man sälja den till 2/3 då den delats upp i tre andelar. Köpare var handlare A. E. Täcklind och kopparslagare J. Ekman.

I slutet av 1865 beslöt ägarna till väderkvarnen att denna skulle säljas. Christoffer Andersson som arrenderade kvarnen på nr 11 var intresserad och slog till. 1866 flyttade han med sin familj till ett hus på nr 6 o 21 då det inte fanns något boningshus i anslutning till väderkvarnen.

Nästan genast ångrade kopparslagare J. Ekman sitt köp av kvarn nr 16 och sålde andelen till bagare G. Wiberg. Den sista av de tre andelarna köpte mjölnare C. Andersson. Äganderätten fastslogs av tingsrätten efter tre upprop till att handlare A. E. Täcklind från och med den 22 mars 1870 ägde sin del och att bagare G. Wiberg och mjölnare C. Andersson sina delar från och med den 19 november 1870.

Livet gick vidare i den lilla byn och den 6 februari 1874 gifte sig Christoffer Anderssons äldste son Lars med Christina Hansdotter i Hörby kyrka. Lars med efternamnet Kristoffersson var född den 20 december 1850 i Håstad. Han och hans hustru bosatte sig på gård nr 8.

Här stod en gång kvarn nr 11, i dagligt tal Per Lars mölla. Senare Sydkvarn.

Lars Kristoffersson, son till mjölnare Christoffer Andersson, övertog efter giftermålet med Christina Hansdotter sin faders väderkvarn.

Ett år senare (1875) öppnade han en hökerihandel på nr 6 o 21. Samma år började man bygga ett böningshus i anslutning till väderkvarnen. Hit flyttade mjölnare Christoffer Andersson, medan hans son övertog huset på nr 6 o 21, där även hökerihandeln låg.

Den 24 februari 1877 annonserade hökerihandlaren Kristoffersson ut Hörby väderkvarn till försäljning. Trots att många kom för att beskåda kvarnen blev den inte såld. Först en månad senare infann sig en köpare. (Se vidstående annonser, införda i Snällposten den 6 och 26 mars 1877).

Köpare var mjölnare Jöns Olsson från Kattarp. Han arrenderade en väderkvarn i Västra Ebbarp, men arrendet var på väg att löpa ut och därtill ville han ha något eget. Två av hans mjölnar-drängar följde med till Hörby. Olof Johannesson den 24 oktober 1877 och Johannes Olsson den 24 oktober 1878. Son och far.

Den 24 oktober 1879 flyttade Olof Johannesson till Gudmuntorp, där han under några år arrenderade en väderkvarn.

Hans far Johannes Olsson beslöt söka lyckan i Amerika och den 4 april 1882 avreste han ifrån Malmö.

Den 4 september 1881 erhöll mjölnare Jöns Olsson lagfart på lertäkt nr 11 och 18.

I juli 1875 sålde ägarna handlare August E. Täcklind, bagare Göran Wiberg och mjölnare Christoffer Andersson kvarn nr 16 med gatuhus. Kvarnen hade också stamp och

såglägenhet. Köpare var det nystartade Angbränneribolaget i Hörby. Bland aktieägarna var ett flertal av byns borgare.

I januari 1881 utbjödes kvarnen till arrende, men ingen arrendator stod att finna

Carl Hönigren.

Auktion å väderqvarn!

Lördagen den 17 instund. Mars kl. 11 f. m. läter handl. och qvarnegaren Lars Kristoffersson i Hörby genom offentlig auktion som å stället för rättas försälja sin i Hörby egande **Holländska väderqvarn** med 2:ne siktar, gryn, orterare och skalqvarn, samt 3 sammäld qvarnar, deraf den ena med tre enska stenar; till denna qvarn, som ligger i en mälldrik trakt, hörer ett nytt bönings-hus, jemte en af 12 kappland jord väl anlagd trädgård med många utmärkta fruktträd och bärbuskar. Derest qvarnen icke blifver såld, kommer den samma med his och jord samma dag att bortarrenderas; köpesåväl som arrendevilkoren, som tillkännagifvas företropet, kunna lämpas efter reela spekulanter önskan.

Hörby den 24 Februari 1877.
Sven Thorsson.

Alla salu:

Styrelsen.

M. n. A. 2 ggr å rad. (18)

Gif akt!

Som handl. Lars Kristofferssons i Hörby holländska väderqvarn icke på auktion denna dag blifvit såld, så kommer densamma att under hand försäljas, då hugade spekulanter hänvända sig antingen till egaren på stället eller undertecknad.

Hörby den 17 Mars 1877.
Sv. Thorsson.

For- ved

dirig. Oras tuer. Avs fran mod la. T. G6.

Inst inst min tillr

Hörby Väderkvarn

Försäkrings Aktie Bolaget **Skandia** försäkrar emot brandskada under förestående allmänna och efterföljande särskilda villkor af Njölnearen Herr Jöns Ohlson

boende i Hörby af Hörby socken, Krosta Karas och Malmhus län i egenskap af egare

för en tid af ett år som börjar klockan Tolf middagens den förste Mars adertonhundra ättioåtta och slutar samma timme den förste Mars adertonhundra ättiofyra till ett belopp af

nedannämnde egendom enligt följande förteckning.

- 1^e 12000. Kronor i Holländsk vädermjölkvarn med fyra par stinnar, Skol- och grynqvarn samt 2de hjulet, drivven med änga, af lokomobil och väder uppford af eke- och fibrutimmer under tak af dels asfaltpapp och dels spån.
- 2^e 2000. Kronor i Lokomobil inom tråhus under spåntak.
- 3^e 1200. Kronor i Porringhus af brärbeklätt rätensverk under spåntak.
- 4^e 300. Kronor i Uthusslänga af brärbeklätt rätensverk under spåntak.
- 5^e 1000. Kronor i Spinnemål och mjöl förvarat dels i qvarnen och dels i beringshuset.
- 6e 500. Kronor i personlig lägenhet, förvarad i beringshuset och befästigt i ofvannämnda ställe.

Anmärkning

Medan man i helt ofvan omnämnda "Lokomobil" rättas harmst vertikalkångmaskin med 7. hjulens kraft. Hörby den 7. Mars 1883.

Augéwensson

Bolaget erkänner sig hafna emottagit premien för ofvannämnde försäkringstid med Twåhundra fruktigom Kronor Hörby den 1ste Mars 18 83 färdio.

Å Försäkrings Aktiebolaget Skandias vägnar.

Augéwensson

Utbjudes arrendera.

Hörby bränneribolags egande vattenkvarn i Hörby med 2 par grofmaldstenar, benstamp och sågvrättning, allt i godt skick, finnes att arrendera på billiga vilkor den 24 inst. April på 3 eller 5 år då man hänvänder sig till undertecknad.

OBS. Vid kvarnen, som ligger i en mycket maldrik trakt, är anbringad en ångmaskin om 6 hästkrafter, som får användas då brist är på vatten.

Hörby i Januari 1881.

Sven Thorsson.

(Tr. o. 3.)

Kungörelse!

Lördagen den 24 inst. Mars kl. 1 e. m. låter Hörby bränneribolag genom auktion försälja sin egande vattenkvarn, benstamp och sågverk med dertill hörande cirka 4 tld god åkerjord och något öfver ett tld utmärkt madäng n:o 16 Hörby. Kvarnen, som har 2 par grofmaldstenar, är i godt skick samt med nyinlagd axelledning till lokomobil. Läget passar särdeles bra för anläggning af fabriks eller annat industriellt företag. Tillträdet får ske genast och komma köpevilkoren att blifva mycket fördelaktiga.

Hörby den 22 Febr. 1883.

SV. THORSSON.

(Tr. o. 2.)

Kungörelse!

Då ej försäljning af Hörby bränneribolags ångbränneri samt kvarn, benstamp och sågverk vid sista auktionen ej kunde ske, kommer bränneriet samt kvarn m. m. att under hand försäljas eller bortarrenderas, emot mycket billiga vilkor, då hugade spekulanter snarast möjligt hänvända sig till undertecknad. Tillträdet å kvarnen får ske den 24 inst. april.

Hörby den 2 mars 1885.

Sv. Thorsson.

(Tr. o. 4.)

Annonsbyte.

Yst. Alleh. 3 ggr m. 3 d. mellanr. (14)

Gif akt!

Hörby bränneribolags egande vattenkvarn med benstamp och sågverk samt tillhörande 5 å 6 tunmland bördig åker och ång, finnes nu genast, tillfölje af nuvarande arrendatorens iråkade konkurs till bortarrendering mot billiga vilkor ledig, då hugade spekulanter snarast möjligt hänvända sig till undertecknad.

Hörby den 30 maj 1886.

Sw. Thorsson.

och i februari 1883 beslöt aktieägarna att istället sälja kvarnen. Många kom för att titta men mer än så blev det inte. Kvarn nr 16 förblev ett sorgbarn och talesättet att den fullkomligt hängde som en kvarnsten runt halsen på ägarna var nog ingen överdrift.

När man så i slutet av 1885 hittade en arrendator gick denne i konkurs efter några månader. (Se annonserna).

Natten till lördagen den 25 juli 1885 vandrade nattvaktare Anders Andersson Österberg genom byn. Han var född i Hua-röd 1834. Han hade till uppgift att se till att allt var tillfredsställande under natten i byn. Genom tutning varje timslag från klockan 23.00 till klockan 03.00 förkunnade han att allt stod rätt till.

Då elvaslaget tillkännagavs mitt för kvarnen tyckte han sig förmärka ett ljus från östra fönstret. Han tog ingen notis om detta då han antog att man förrättade något arbete i kvarnen. Ljuset var kvar vid tolv- och ettiden, vid det senare tillfället var ljuset något starkare. Österberg fortsatte dock sin vandring upp mot järnvägsstationen och ned längs Nygatan.

Vid ettiden på natten lämnade handlare Fr. Petersson gästgivargården vid Gamla Torg. På trappan stannade han då han tyckte sig se ett svagt ljussken ungefär där kvarnen låg. Plötsligt flammade skenet upp och han förstod att kvarnen brann. Då fick han se nattvaktare Österberg på väg från Gamla Torg till Nya Torg. Springande upphann han Österberg vid Nya Torg där han fäste hans uppmärksamhet på att kvarnen brann. Gemensamt hjälptes de åt att få liv i Hörbyborna.

Eldskenet växte och när handlare Fr. Petersson kom till brandplatsen slickade flammorna hela kvarnen. Vingarna roterade sakta och skickade stora eldsflammar upp mot den nattsvarta himmeln. Man gjorde fruktlösa försök att komma in i kvarnen men trappan upp var ett enda eldhav.

Efter en halvtimme var kvarnen nedbrunnen och de närbelägna bostadshusen stod i ljusan låga. Rök och sot svepte in hela byn och mången trodde säkert att hela byn skulle raderas ut.

Sprutor, manskap och vattenkörare anlände till platsen och man började organisera folket. Efter cirka två timmars ihärdigt arbete lyckades man få bukt med elden. Då hade förutom kvarnen mjölnare Jöns Olsson, smedmästare Peter Lundahl och snickare S. Dahlsjös boningshus brunnit ned.

Lördagen den 25 juli 1885 kallade kronolänsman George Krook genom kronofjärdingsman N. Holmqvist de inblandade i branden till förhör på gästgivargården. Mötet började klockan 10 och tog nästan hela dagen i anspråk.

Mjöltnare Jöns Olsson omtalade att han besökt kvarnen åtskilliga gånger under fredagen. Sista gången var vid halv nio-tiden på kvällen. Han tillsade då mjölnardrängen Lars Nilsson att stanna kvarnen och låsa. Efter en stund avlägsnade sig Lars Nilsson från kvarnen, låste inifrån portgången i västra sidan intill maskinrummet, gick ut genom östra portgången mot gatan och låste porten. Inkommen i drängkammaren lade han nyckeln i fönstret, pratade med mjölnardräng August Åkesson (Jöns Olssons svärfar) som just var hemkommen efter slätterarbete hos Per Larsson på nr 11.

Mitt i natten väcktes de av ett skrik om att elden var lös. De tog nyckeln och rusade till kvarnen, där redan mjöltnare Jöns Olsson och några till gjorde fruktlösa försök att komma in i denna. Då de misslyckades, sprang de till boningshuset för att rädda lösegendomen vilket till stor del lyckades.

När mjölnardräng Lars Nilsson sprang till boningshuset hörde han genom eldens knastrande en häst som gnäggade, och med fara för eget liv rusade han in i stallet och lyckades få ut den vettskrämda hästen, som han sedan band vid räcket på marknads-

platsen. Begav sig sedan till drängkammaren för att där rädda sitt eget lösbo.

Kvarnens lokomobil, som stod i maskinrummet, lyckades man få ut och den blev bara obetydligt rökskadad.

Många hade passerat kvarnens maskinrum och inte märkt varken eld eller rök, men man hade iakttagit att lågorna huvudsakligen flammade upp vid kvarnens västra sida.

Då ingen varit ovarsam med ljus eller lampa kom man fram till att elden uppstått genom friktion vid dagens malning.

Förhöret av nattvaktare Österberg gav inget, men försäkringsinspektör C. Köhler anger i sitt brev till försäkringsbolaget Skandia att han ansåg det mycket troligt att nattvaktaren aldrig gått rundan klockan 24.00 men att inget kunde bevisas då väktaren teg som muren.

Handlare Fr. Petersson såg Österberg på väg från Gamla Torg upp emot Nya Torg. (Österberg bodde på nr 17, som låg söder om nuvarande Råbygatan). Vid den tiden borde Österberg kommit från andra hållet.

Varken förr eller senare har den röde henen slagit till med sådan kraft som när den holländska väderkvarnen och ytterligare tre hus brann ned till grunden. Kvarnen och husen byggdes upp igen. Livet gick vidare och de olika kvarnägarna fick nya bekymmer att brottas med.

Hörby

Kvarn nr 16 sedd från kvarndammen.

När dagen grydde efter den svåra branden där en väderkvarn och tre andra hus ödelagts kunde byborna blicka ut över en förstörelse som inte bara höll sig till området där elden härjat. Hela byn var mer eller mindre täckt av sot och skräp och ännu rök det från brandplatsen.

Med stora ansträngningar hade man lyckats rädda ett brädupplag strax väster om kvarnen. Det hade antänts gång på gång, då sotflakor och gnistor regnat ner över området. Även ägaren Sven Larssons boningshus var i farozonen.

Ingen av byborna vågade tänka på hur det skulle gått om vinden varit starkare och haft annan riktning än från söder. Då flertalet av byns hus var av trä kunde en katastrof av enorma mått blivit följden.

Efter några dagar började man röja på brandplatserna och efterhand forslades nytt byggnadsmaterial fram. Efter några veckor var husen inflyttningsklara.

Mjöltnare Jöns Olsson kontaktade en kvarnbyggare i Mjöhult strax norr om Kattarp som han kände sedan gammalt. Kvarnbyggare G. Svensson lovade att uppföra kvarnen så snabbt det gick. Då kvarngrunden bara behövde smärre förbättringar reste sig snart en ny holländsk väderkvarn på

den stabila och höga stengrunden.

Vid denna tid rådde det i Sverige svåra tider och konkurserna var många. Mjöltnare Jöns Olsson klarade inte av stilleståndet och hade därtill haft en alldeles för låg försäkring på såväl kvarn som boningshus. I slutet av januari 1886 gick han i konkurs. Den 1 juni 1886 förrättades konkursauktion (se annons på sidan 86) där allt hans lösöre, hus, kvarn och mark auktionerades ut.

I ett försök att rädda sin egendom undan konkurs tvingades mjöltnare Jöns Olsson att inteckna bland annat kvarnen. Då landstingsman Nils Andersson i Slagtofta och lantbrukarna Nils Johnsson och Nils Persson i Köinge hade stora fordringar blev de för att inte förlora en anseelig mängd pengar tvungna att köpa de forna lertäkterna nr 11 1/384 mtl och nr 18 1/1024 mtl, där väderkvarnen var uppförd. Köpesumman var på 6 200 kr.

Att det påtvingade köpet inte var populärt får man en uppfattning om då en av de nya ägarna lär ha yttrat: Nu har vi fått den där möllef-n på oss."

Redan den 25 juni annonserades kvarnen ut av landstingsman Nils Andersson. Köp

Se hit!

Hörby nybyggda och tidsenligt inrättade väderkvarn, utbjudes till salu eller arrende, att tillträdas den 15 nästkommande september. Spekulanter härå torde hänvända sig till undertecknad.

Slagtofta pr Hörby den 25 juni 1886.

Nils Andersson.

Var god observera!

Undertecknad, som köpt och tillträtt Hörby Franska Väderkvarn, vill härmed för den ärade allmänheten tillkännagiva, att jag emottager all slags säd till förmalning och sikt. På samma gång får jag upplysa, att jag öppnat mjölhandel i smedmästare P. S. Lundahls hus och tillhandahåller der allmänheten med

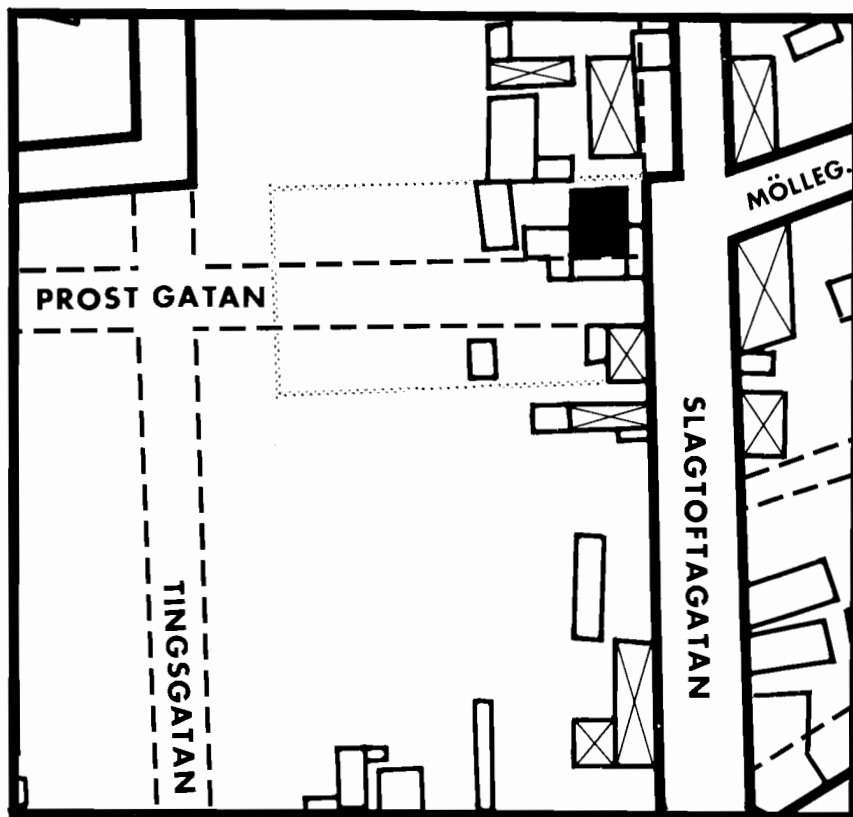
mjöl, malt, gryn, skråning och kli

till platsens billigaste priser.

Ferm och reel expedition utloftas.

Hörby den 8 november 1886.

O. Johansson.

Del av karta från 1898 över platsen för Hörby väderkvarn. Gator som är streckade, ej färdigställda år 1898. Se även kartan på sidan 52.

Annonsbyte.

Sk. Aftbl. — Kr.-Bl. — Y. Alleh. 3 ggr
(1 g. i denna v. o. 2 ggr i nästa). (64)

Stor konkursauktion.

Tisdagen den 1 nästkommande juni försäljes genom offentlig auktion, som förrättas på stället, förre kvarnegaren Jöns Ohlssons i Hörby konkursmassas lösörebo, bestående af: möbler af hvarjehanda slag, linne och sängkläder, 2 större jernugnar, 1 jernspis och 1 mitraljös, 1 inmurad större kopparkittel, diverse inre inventarier, 1 disk och 2:ne decimalvågar med vigter, 1 kista fönsterglas, 1 bättre åkfjedervagn, 2 arbetsfjedervagnar, 2 hackelsemaskiner, diverse seltyg, linor och block samt diverse yttre inventarier; 1 par nya kvarnstenar, 1 parti gammalt jern och en del bearbetadt trävirke och kuggar m. m., afsedt för fullständigande af massans väderkvarn jemte en del andra varor samt 2:ne aktier i Hör—Hörby jernväg. Samma dag kl. 12 på dagen försäljas konkursmassans fastigheter, hvilka bestå af:

1:o. $\frac{1}{884}$ mantal n:r 11 och $\frac{1}{1024}$ mantal n:r 18 Hörby med derå nyuppförd holländsk väderkvarn,

2:o. Lägenheterna Slagtoftagatan n:r 5 om 4,400 kvadratfot och Möllegatan n:r 1 om 4,900 kvadratfot från n:o 18 och 23 Hörby för alltid afsöndrad jord med derå nyuppfördt boningshus af tegel, inredt till och särdeles väl passande för bageri i källarvåningen samt mjölkbutik och boningslägenheter i våningen deroftvanpå.

För lösöreauktionen, som börjas kl. 10 förmiddagen, lemnas, för säkerhet kände inropare 3:ne månaders betalningsanstånd, hvaremot vilkoren för fastighetsförsäljningarna tillkännagifvas före utropet, dock meddelas att inropare af fastigheterna böra vara beredde ställa af konkursförvaltningen godkänd borgen för köpevilkorens fullgörande.

De, som hafva inteckningar i fastigheterna eller annan rätt att vid auktionen bevaka, kallas härmed att för sådant ändamål dervid tillstädeskomma.

Hörby den 17 maj 1886.

Aug. Svensson.

Fastighets- och lösöreauktion.

Genom offentlig och frivillig auktion, som på stället förrättas torsdagen den 11 juli med början kl. 10 f. m., låta sterbhusdelegarne efter afidne hemmans- och kvarnegaren Per Larsson i Hörby, försälja hela deras så väl ut- som invändiga lösörebo, bestående af 2 stycken starka arbetshästar, 9 st. utmärkta kor, en kvi-ga, 5 st. får med lam, liggfjeder- och bolstervagnar, mergelkärror, en stenvagn, nafkälkar och andra kälkar, åkerbruksredskap af alla slag, kast- och hackelsemaskiner, en hyfvelbänk med verktyg, säckar och seltyg, möbler, koppar- och laggkärl, sängkläder och linne, en del mansgångkläder jemte en betydlig del diverse ut- och invändiga varor, med betalningsanstånd för betrodde köpare till den 1 nästa oktober.

Samma dag kl. 12 på dagen försäljes **ovilkorligen**, helt eller styckadt, sterbhusdelegarnes fastighet, skatterusthållshemmanet $\frac{1}{8}$ mantal n:r 11 Hörby, hvartill hör, förutom åbyggnader, cirka 19 hektar, till största delen åker af bästa beskaffenhet, resten bördig madäng, hvarå årligen höstas en betydlig del hö. I försäljningen medföljer den i egendomen befintliga för 2 år sedan nybyggda

vattenkvarnen

med 4 par stenar, deraf 2 par för sammald, ett par franska stenar, för sikt, med tillhörande 2:ne siktar, samt skalkvarn, gryn-kross och sorterare. Vattenfallet, som är s. k. ofvanfall, är 21 fot högt med riklig tillgång på vatten.

Betalningsvilkoren, som blifva mycket fördelaktiga, tillkännagifvas före utropet, dock bör köpare vara beredd att vid klubbslaget ställa godkänd borgen för köpeskillingens erläggande.

Slagtofta den 1 juli 1889.

Nils Andersson.

Nils Andersson.

eller arrende, bara de blev av med den. (Se annons på sidan 85).

Mjöltnare Jöns Olssons tidigare mjölnar-dräng Olof Johannesson flyttade till Gudmuntorp i oktober 1879. Han var gift med smedmästare Peter Lundahls dotter Matilda. I november 1882 flyttade familjen till Rolsberga nr 9. Efter ytterligare ett antal flyttningar och nya kvarnarrenden inflyttade Olof Johansson med familj till Hörby 1887. (Någonstans hade en präst skrivit fel i flyttningsbeviset och hans efternamn hade ändrats från Johannesson till Johansson).

Det är mycket troligt att Olof Johansson bara arrenderade Hörby väderkvarn för när han ett antal år senare gick i konkurs fick landstingsman Nils Andersson tillbaka kvarneländet.

Mjöltnare Olof Johansson öppnade i sin svärfars hus en mjölhandel och 1890 byggdes en magasinsbyggnad söder om kvarnen. (Se annons och karta på sidan 85).

Kvarn nr 16 som hade varit ett stort bekymmer för ägarna i många år var åter till salu i maj 1889. Då såldes en tredjedel av kvarnen till Olof Andersson i Slagtofta. I mars 1892 köpte han de återstående delarna av Elsa Thorsson, änka efter Sven Thorsson, ägare till en tredjedel, handlare August Täcklind, ägare till en tolfedel och Anna Persdotter, änka efter Ola Jönsson, ägare

till tre tolfedelar. I köpet ingick kvarn, stamp, sågverk och övriga byggnader samt 4 tunnland 5/10 kappland jord.

Den 14 januari 1889 avled kvarnägare Per Larsson på nr 11. Två år tidigare hade han rivit den gamla kvarnen som hade över 50 år på nacken. Den nya vattenkvarnen hade fyra par stenar. (Se annons på sidan 86).

Per Larsson var också ägare till 1/6 mtl av gård nr 11. Den andra biten av nr 11 som också den var på 1/6 mtl ägdes av Ola Olsson. Han hade förvärvat egendomen av Per Jönsson och hans hustru Else Larsdotter den 23 januari 1867. Ola var gift med deras dotter Else Persdotter.

Samtidigt med köpet uppfördes till hennes föräldrar ett nytt boningshus nedanför Råbyvägen plus utbyggnad med gårdsplats söder om boningshuset.

Vid auktionen den 11 juli 1889 köpte Ola Olsson skatterusthållshemmanet nr 11 1/6 mtl av sterbhusägarna efter hemmans- och kvarnägaren Per Larsson.

Mjöltnare Jöns Olsson, som under några års tid efter konkursen arrenderat en kvarn i Eslöv, blev erbjuden att arrendera kvarnen på nr 11 då Ola Olsson inte var insatt i hur en kvarn sköttes. Jöns Olsson tackade ja och då valsmjöl blev en alltmer efterfrågad vara anlade han ett valsverk. I slutet av april 1890 togs den nya kvarnen i bruk.

Tyvär fick inte Ola Olsson någon glädje av sitt köp. Den 12 november 1889 avled han hastigt. Först i maj 1894 företogs arvskifte, där dottern Anna ärvde hälften. Hon var gift med åbon Martin Olsson och de hade en gård i Äspinge.

I augusti 1894 sålde änkan Else Persdotter sin arvsdel till Martin Olsson, som då avyttrade gården i Äspinge. Samma månad bosatte han och hans hustru sig på nr 11.

1895 gick mjöltnare Olof Johansson i konkurs och landstingsman Nils Andersson återfick väderkvarnen. Ännu en gång annonserade han ut den och en köpare infann sig i Mårten Pehrssons Valskvarn i Kristianstad.

Den nye ägaren anställde en föreståndare vid namn Möller, som skulle se till att kvarnrörelsen gick med vinst. Rörelsen växte och man fann snart att man behövde ännu en föreståndare. Den nye som anställdes hette Jönsson.

1906 sålde Mårten Pehrsson kvarnen till

Hörby Väderkvarn

en handlare från Malmö. Denne skulle idka kvarnrörelse i Vollsjö. I april 1906 snurrade de väldiga möllevingarna för sista gången. I början av maj började man montera ner kvarnen, som sedan forslades med vagn och tåg till det nya stället.

I Vollsjö byggdes en ny grund och på denna uppfördes kvarnen. Omkring 1900 övertogs den av Olof Björck, som byggde upp en kvarnrörelse av stora mått. 1986 såldes rörelsen till Sollebolagen. Kvarnen finns kvar än i dag men har varit utan vingar i många år.

I samband med försäljningen av väderkvarnen köpte Hörby köping kvarngrunden och de övriga fastigheterna. Man rev magasinsbyggnaden från 1890 och drog fram Prosgatan till Slagtoftagatan.

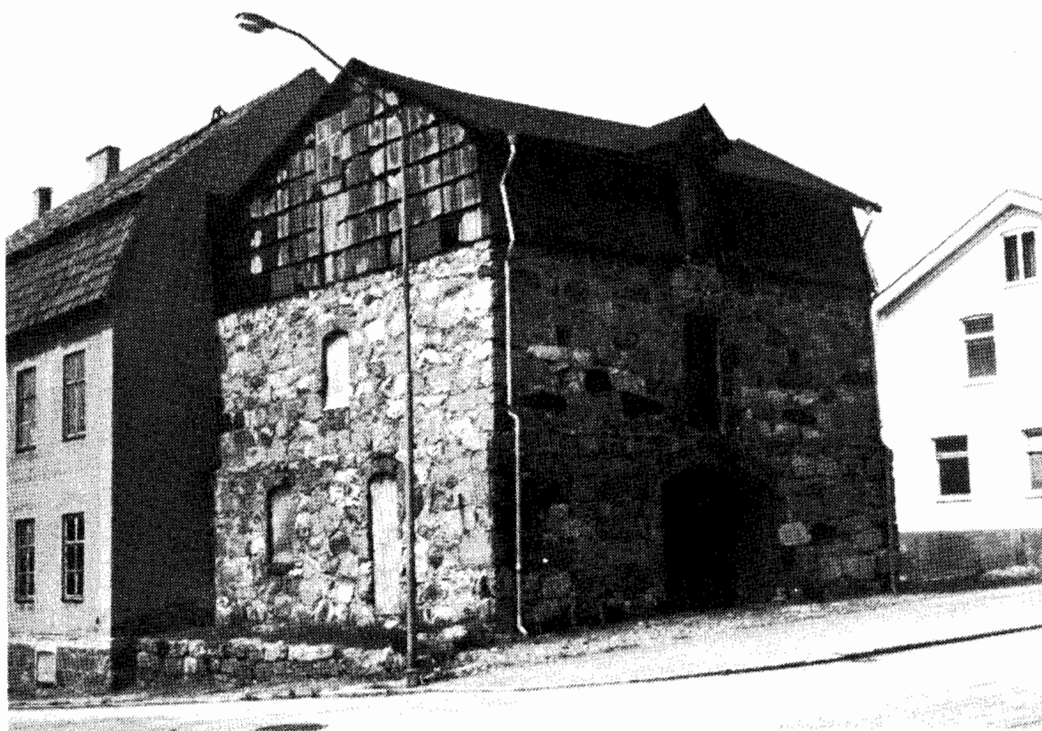
1908 köpte mjölnare Olof Johansson till-

baka den två våningar höga kvarngrunden av köpingen. Försåg den med en tredje våning av trä, som fick formen av ett brutet sadeltak. 1912 elektrifierades kvarnen och vingar var onödiga.

Väster om kvarnen byggdes 1918 en byggnad i 2 1/2 våning som invändigt hade förbindelse med kvarnens andra våning. Byggnaden inrymde bostad och affär. Över ingången till affären stod inristat i putsen O. Johansson & Co 1918.

Mjölnare Olof Johansson avled 1926 och kvarnrörelsen övertogs av hans son Er. 1966 slutade man mala i kvarnen.

Kvarnbyggnaden står kvar än i dag trots att man har diskuterat dess rivning. Man har ifrågasatt dess historiska värde. I dag är byggnaden samhällets äldsta hus och är numera reparerad.

Den nuvarande byggnaden. På den två våningar höga stengrunden stod Hörby väderkvarn.